Lausunto Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Asia: HE 146/2021
Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022
Pääluokka 33,
Aihe: Psykoterapeuttipula

Ratas - Ratkaisukeskeisyyden asiantuntijat ry pitää tärkeänä että hallituksen talousarvioesitykseen on kirjattu kansallisen, poikkihallinnollisen mielenterveysstrategian valmistelu tulevaisuuden tarpeisiin. Palveluiden oikea-aikaisuus ja saatavuus ovat mielenterveysoikeuksia (Kansallinen mielenterveysstrategia 2020-2022), jotka vaarantuvat mielenterveyspalveluiden ja palveluntuottajien riittämättömyyden takia.

Talousarvioesityksessä on osoitettu varoja sosiaali- ja terveysalojen henkilöstön täydennyskouluttamiseen. Ratas ry pitää erittäin tärkeänä, että henkilöstöä koulutetaan antamaan esimerkiksi lyhytterapiaa perustasolla, sekä terveydenhuollossa että sosiaalihuollon yksiköissä. Samalla tulee kuitenkin huolehtia siitä, että tekijöitä on riittävästi, ja että rakenteet tarjoavat mahdollisuuden keskittyä kohtaavaan asiakastyöhön erityisesti nyt, kun terveydenhuollossa on henkilöstövajetta.

Psykoterapeuttipula vaikeuttaa tällä hetkellä kuntoutukseen pääsyä, ja mielenterveyteen liittyvät palvelutarpeet ovat edelleen kasvussa mm. koronapandemian takia. Tilanteen pitkittyessä myös kuntoutujan tilanne vaikeutuu. On kiireellistä löytää ratkaisuja psykoterapeuttipulaan. Ratas ry katsoo, että on erityisen tärkeää hyödyntää vallitsevassa tilanteessa jo olemassa olevia ja alihyödynnettyjä mielenterveysosaamisen resursseja.

Valmis resurssi jo olemassa

Suomessa on koulutettu lähes 300 ratkaisukeskeisen psykoterapian osaajaa University of West of Englandin ja Helsingin Psykoterapiainstituutin yhteistyössä vuosina 2016-2019. Valmistuneet odottavat yhä että Valvira rekisteröisi heidän nimikkeensä. Ennen vuotta 2013 aiemmasta, vastaavansisältöisestä koulutuksesta valmistuneet 300 ratkaisukeskeistä laillistettua psykoterapeuttia toimivat kentällä potilasturvallisesti. Nimikettä odottavat, nykyisestä koulutuksesta valmistuneet osaajat ovat heti käytettävissä oleva joukko ammattilaisia. Näiden resurssien mahdollisimman nopeaksi käyttöönottamiseksi on nähtävissä kaksi ratkaisulinjaa: nimikkeiden rekisteröimisen ja olemassaolevan osaamisen hyödyntämisen näkökulma.

Ratkaisukeskeisestä psykoterapiakoulutuksesta valmistuneiden nimikkeisiin liittyvä kiista on jumiutunut ja ratkaisuja haetaan korkeimmasta hallinto-oikeudesta. Asiakokonaisuudesta on tulossa korkeimman hallinto-oikeuden linjaava päätös, jonka jälkeen nopeiden ratkaisujen tekeminen on mahdollista. Tällöin on mahdollista tunnistaa ja tunnustaa valmistuneiden osaaminen ja tutkinto suoritusaikana voimassaolleen asetuksen (1120/2010) mukaiseksi psykoterapeuttikoulutukseksi ja mahdollistaa koulutukseen panostaneiden ja sen suorittaneiden terapeuttien työskentely valitsemassaan psykoterapeutin ammatissa.

Kaikki voimavarat käyttöön

Olemassa olevien resurssien laajempi hyödyntäminen on mahdollista jo tätäkin aikaisemmin. Ratas ry pitää Kelan kuntoutuspsykoterapiaa tärkeänä ja toimivana osana mielenterveyden hoitoa Suomessa. Kuntoutuspsykoterapiaan pääsy on kuitenkin ruuhkautunut koska palveluntuottajiksi hyväksyttyjä, yksilöpsykoterapiaa tarjoavia psykoterapeutteja ei ole riittävästi.

Ratkaisuna tähän pulmaan Ratas ry esittää, että olemassaolevia terapeuttiresursseja hyödynnetään tehokkaammin ja joustavammin. Esimerkiksi pari- ja perhepsykoterapeutit, ulkomaisen tutkinnon suorittaneet, ratkaisukeskeiset terapeutit sekä taideterapeutit ovat alihyödynnetty voimavara, joiden osaamisen laajempaa käyttöönottoa psykoterapiakentällä olisi mahdollista pilotoida. Nämä ammattilaiset tarjoavat tälläkin hetkellä yksilöterapiaa itsemaksaville asiakkaille yksityisinä palveluina ja järjestöjen kautta.

Kelan palveluntuottajarekisterin kriteereitä uudelleen tarkastelemalla voidaan saada hyödynnettyä tätä olemassaolevaa, terapeuttista osaamista. Laki antaa Kelalle mahdollisuuden hyväksyä palveluntarjoajia nykyistä laajemmin, käyttäen omaa asiantuntemustaan riittävästä koulutuksesta kuntoutuspsykoterapian antamisessa. Tällaista osaamisen laaja-alaisempaa arviointikäytäntöä käytetään jo tällä hetkellä, esimerkiksi nuorten ammatillisessa kuntoutuksessa, NUOTTI-valmennuksen valmentajavalinnoissa.

Osaamisen laajan käyttöönoton pilotoinnin yhteydessä olisi mahdollista hallitusti arvioida ja toteuttaa myös täydentävää koulutusta esimerkiksi yksilöterapeuttisesta lähestymistavasta siinä viitekehyksessä, jota terapeutti edustaa. Pidemmässä perspektiivissä alan koulutuksen osaamisperustaisuuden kehittäminen, aikaisemman osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen, toisi joustavuutta täydentää ammattilaisten osaamista asiakastarpeita huomioiden, vastaamaan yhteiskunnan tarpeisiin.

Ratas ry:n esittämien ratkaisuehdotuksien avulla saadaan käytännössä heti 300 psykoterapiaa tarjoavaa ammattilaista mielenterveystyöhön, ja alihyödynnetyt voimavarat terapiakentällä käyttöön laajemminkin. Tämä voi vähimmilläänkin tarkoittaa yli kymmentätuhatta kuntoutusprosessia vuodessa. Kuten ajan saatossa ovat asiakkaiden tarpeet ja kuntoutukseen hakeutumisen syyt muuttuneet monimuotoisemmiksi, niin voi myös terapiakenttä uudistua ja tarjota erilaisia mutta laadukkaita, näyttöön perustuvia vaihtoehtoja, mielenterveyden kuntoutustarpeisiin.

Helsingissä, 13.10.2021

Ratas - Ratkaisukeskeisyyden asiantuntijat ry:n puolesta,

Outi Pyrhönen
vpj Outi Pyrhönen,
TtM, Ratkaisukeskeinen terapeutti